

HCS D

**Human capital and social
development.**

2025 – volume 16, issue 4

Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali.

2025 – 16-jild, 4-son

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**

**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali
Journal Human capital and social development
Журнал Человеческий капитал и социальное развитие
Jurnali**

15-jild, 4-son (avgust) 2025.

Jurnal 2021-yilda tashkil topgan.

Davriyligi: har ikki oyda

Davriy nashirning rasmiy nomi: “Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish”-“Human capital and social development”-“Человеческий капитал и социальное развитие”
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 19.05.2021 sanada berilgan №1179 guvohnomasi bilan ro‘yhatdan o‘tgan.

Jurnal: O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023-yil 30-noyabrdagi 342/3-son qarori bilan tasdiqlangan Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) Ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yhatiga kiritilgan.

Jurnal asoschilari: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Inson resurslari va mahalla tarqiqiyotini boshqarish instituti.

Nashr etuvchi: SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi.

Xalqaro indeksi: ISSN 3030-3672

Tahririyat telefoni: +998 (94) 283 56 78, +998 (90) 502 13 03

Pochta manzili: 140104, Samarqand shahar., Universitet xiyoboni, 4

Web-sayt: www.hcsd.samdu.uz.

E-mail: muhridinrabbimov@gmail.com

«INSON KAPITALI VA IJTIMOYIY RIVOJLANISH»

«HUMAN CAPITAL AND SOCIAL DEVELOPMENT»

«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ»

JURNALI

Bosh muharrir: t.f.d., prof. Xalmuradov Rustam Ibragimovich

Bosh muharrir o‘rinbosari: i.f.d., prof. Arabov Nurali Uralovich

Kotib: PhD, dots. Nasimov Ikrom Xusanovich

Texnik muharrir: assistent., Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li

TAHRIRIYAT KENGASHI

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. Abdurahmonov Qalandar Xodjayivech

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. G‘ulomov Saidaxror Saidaxmedovich

DSc, professor Daler Mirpochoyev (Iqtisodiyot va savdo instituti, Tojikiston)

PhD, professor Arindam Banik (Xalqaro menejment instituti, Hindiston)

PhD, professor Jiye Li (Sian Jiatong universiteti, Xitoy Xalq Respublikasi)

PhD, professor Bayong Van Li (Yongnam universiteti, Janubiy Koreya)

PhD, professor Vonyong Li (Yongnam universiteti, Janubiy Koreya)

PhD, professor Yan Patterson (Kvinslend universiteti, Avstraliya)

PhD, dots. Djurakulov Shoxrux Davronovich (SamDU)

i.f.n., dots. Yuldashev Shamsiddin Qiyomiddinovich (SamDU)

i.f.n., dots. Nizamov Axtam Numonovich (SamDU)

i.f.n., dots. Bozorov Berdimurod Ulug‘murodovich (SamDU)

i.f.n., dots. Boboqulov Bahromqul Mamatkulovich (SamDU)

i.f.n., dots. Usmonova Dilafruz Karshiyevna (SamDU)

i.f.n., dots. Alibekova Saodat Lapasovna (SamDU)

PhD, dots. Ulug‘murodova Nodira Berdimuradovna (SamDU)

PhD, dots. Sharifov Shuhrat Saidahmadovich (SamDU)

PhD, dots. Bakayev Ziyovuddin Toshbolta o‘g‘li (SamDU)

PhD, dots. Karjavova Xurshida Abdumalikovna (SamDU)

PhD, dots. Mansurova Nargiza Shamsiddinovna (“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti)

PhD, dots. Djalilov Faxriddin Azimovich (SamDU)

PhD, dots. Boltayev Burxon Sadinovich (SamDU)

PhD, dots. Maxmudova Mohinur Ravshanbekovna (SamDU)

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI

A.M.Amirov , O.F.Sayitmurodov

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Samarqand, O'zbekiston.

OPEN ACCESS

HCSD

Correspondence

Amirov Akmal Mexrojovich

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini boshqarish instituti Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrası dotsenti

Email: akmalamirov@gmail.com

Tel: +998 91 539 35 89

Sayitmurodov Og'abek Farxod o'g'li

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti

Inson resurslari va mahalla taraqqiyotini boshqarish instituti

Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrası magistranti

Email: ogabeksayitmurodov@gmail.com

Tel: +998 93 154 23 04

Received: 15 July 2025

Revised: 22 July 2025

Accepted: 14 August 2025

Published: 30 August 2025

Funding source for publication: Samarkand State University.

Publisher's Note: HCSD stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: Journal Human capital and social development © 2 by Samarkand State University is licensed <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Annotatsiya. Mazkur maqolada xizmat ko'rsatish korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishning zamonaviy usullari tahlil qilingan. Tadqiqotda xizmat sifati, raqamli texnologiyalar, innovatsion boshqaruv va marketing strategiyalarining korxonalar samaradorligiga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, xorijiy mamlakatlar tajribasi asosida mehmonxona, restoran hamda bank xizmatlari sohasidagi rivojlanish tendensiyalari yoritilgan. Tadqiqot natijalari xizmat ko'rsatish korxonalarida raqamlashtirish va mijozlarga yo'naltirilgan boshqaruv tizimlarini joriy etish raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omili ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: raqobatbardoshlik, xizmat ko'rsatish korxonalari, raqamli texnologiyalar, innovatsion boshqaruv, marketing strategiyasi, xizmat sifati, elektron xizmatlar, mijozlar qoniqishi.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ СФЕРЫ УСЛУГ

Аннотация: В данной статье анализируются современные методы повышения конкурентоспособности предприятий сферы услуг. Исследование изучает влияние качества обслуживания, цифровых технологий, инновационного управления и маркетинговых стратегий на эффективность предприятий. Также, на основе опыта зарубежных стран, освещаются тенденции развития в гостиничном, ресторанном и банковском секторах. Результаты исследования показывают, что цифровизация и внедрение клиентоориентированных систем управления на предприятиях сферы услуг являются важным фактором повышения конкурентоспособности.

Ключевые слова: конкурентоспособность, предприятия сферы услуг, цифровые технологии, инновационное управление, маркетинговая стратегия, качество обслуживания, электронные услуги, удовлетворенность клиентов.

MODERN METHODS OF INCREASING COMPETITIVENESS IN SERVICE ENTERPRISES

Annotation: This article analyzes modern methods of increasing competitiveness in service enterprises. The study studies the impact of service quality, digital technologies, innovative management and marketing strategies on the efficiency of enterprises. Also, based on the experience of foreign countries, development trends in the hotel, restaurant and banking sectors are highlighted. The results of the study show that digitalization and the introduction of customer-oriented management systems in service enterprises are an important factor in increasing competitiveness.

Keywords: competitiveness, service enterprises, digital technologies, innovative management, marketing strategy, service quality, electronic services, customer satisfaction.

Kirish.

Bugungi kunda xizmat ko'rsatish sohasi jahon iqtisodiyotining strategik va dinamik rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Mazkur sohaning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi, aholi bandligini ta'minlashdagi o'rnini hamda iqtisodiy o'sishga qo'shayotgan hissasi yildan-yilga ortib bormoqda. Ayniqsa, globallashtirish jarayonlarining jadallashuvi, bozor munosabatlarining chuqurlashuvi va iste'molchilar ehtiyojlarining tobora murakkablashib borishi xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyatini yangi bosqichga olib chiqishni taqozo etmoqda. Shu nuqtai nazardan, xizmat ko'rsatish korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish masalasi zamonaviy iqtisodiyotning dolzarb ilmiy-amaliy muammolaridan biri hisoblanadi.

Bundan tashqari, marketing strategiyalarini zamonaviy talablar asosida rivojlantirish xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyatining ajralmas qismiga aylanmoqda. Ayniqsa, raqamli marketing, ijtimoiy tarmoqlar orqali reklama faoliyatini tashkil etish, brending siyosatini kuchaytirish hamda bozor segmentatsiyasini samarali amalga oshirish korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Innovatsion marketing yondashuvlari orqali korxonalar iste'molchilar ehtiyojiga mos xizmatlarni taklif etish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, xizmat ko'rsatish korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirish zamonaviy boshqaruv usullarini qo'llash, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, xizmat sifatini uzluksiz takomillashtirish hamda samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish bilan chambarchas bog'liq ekanligini ta'kidlash mumkin. Mazkur

omillar xizmat ko'rsatish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish, bozordagi mavqeini mustahkamlash va uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar sharhi.

Xizmat ko'rsatish korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirish masalasi ko'plab iqtisodchi va marketing olimlari tomonidan tadqiq etilgan. Ushbu yo'nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar xizmat sifati, innovatsiyalar, marketing strategiyalari va boshqaruv samaradorligining korxona muvaffaqiyatidagi o'rnini yoritib beradi. Jumladan, Michael Porter raqobatbardoshlikni korxonaning bozorda ustun mavqega ega bo'lish qobiliyati sifatida baholab, "korxonaning muvaffaqiyati uning raqobat ustunligini yaratishi va uni saqlab qolishiga bog'liq" ekanligini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, xizmat ko'rsatish korxonalarida differensiallashuv strategiyasi va xizmat sifatini oshirish asosiy ustunlik manbai hisoblanadi 4.

Marketing nazariyasining yirik vakillaridan biri Philip Kotler esa xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyatida mijozlarga yo'naltirilgan yondashuv muhimligini qayd etib, "iste'molchi ehtiyojini qondira olgan korxonagina bozorda barqaror faoliyat yurita oladi" deb ta'kidlaydi 2. Uning ilmiy qarashlarida xizmat sifati va marketing strategiyalarini takomillashtirish raqobatbardoshlikning asosiy omili sifatida ko'rsatiladi. Peter Drucker innovatsion boshqaruv masalasiga alohida e'tibor qaratib, "har qanday korxonaning asosiy vazifasi mijoz yaratish va innovatsiyalarni rivojlantirishdan iborat" ekanligini qayd etadi 1. Bu yondashuv xizmat ko'rsatish

korxonalarida yangi xizmat turlarini joriy etish va texnologik yangilanishlarning ahamiyatini ko'rsatadi. Xizmatlar marketingi bo'yicha tadqiqotlar olib borgan Christopher Lovelock xizmat ko'rsatish sifati mijozlar sodiqligini shakllantiruvchi asosiy omillardan biri ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, xizmat ko'rsatish jarayonida tezkorlik, ishonchlilik va mijozlarga individual yondashuv korxonaning raqobatbardoshligini oshiradi 3. Shuningdek, Valarie Zeithaml xizmat sifati va mijozlar qoniqishi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganib, "yuqori sifatli xizmat mijozlarning korxonaga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi" degan xulosaga keladi 6. Olimaning tadqiqotlarida xizmat sifatini baholash va mijozlar fikrini o'rganish korxona samaradorligini oshirish vositasi sifatida ko'rsatilgan.

Mahalliy olimlardan biri Maqsuda Qosimova xizmat ko'rsatish sohasida marketing faoliyatini takomillashtirish zarurligini asoslab, "raqamli marketing va zamonaviy boshqaruv tizimlari xizmat ko'rsatish korxonalarining bozordagi mavqeini mustahkamlaydi" deb ta'kidlaydi 5. Demak, ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, xizmat ko'rsatish korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirish xizmat sifati, innovatsion boshqaruv, marketing strategiyalari, mijozlarga yo'naltirilgan faoliyat va raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash bilan chambarchas bog'liqdir.

Metodologiya. Tadqiqot jarayonida xizmat ko'rsatish korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga oid nazariy va amaliy jihatlar o'rganildi. Tadqiqotda tahlil va sintez, taqqoslash, statistik ma'lumotlarni o'rganish, kuzatish hamda umumlashtirish

usullaridan foydalanildi. Shuningdek, mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari tahlil qilinib, xizmat ko'rsatish korxonalarida qo'llanilayotgan zamonaviy boshqaruv va marketing mexanizmlarining samaradorligi baholandi.

Tahlil va natijalar.

Jahon iqtisodiyotida xizmatlar ulushining ortib borishi, raqobat muhitining kuchayishi hamda iste'molchilar talabining o'zgarishi xizmat ko'rsatish korxonalaridan zamonaviy boshqaruv usullarini qo'llashni talab etmoqda. Ayniqsa, bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish ularning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Hozirgi davrda xizmat sifati, innovatsion texnologiyalar, raqamli marketing va mijozlarga yo'naltirilgan boshqaruv tizimlari xizmat ko'rsatish korxonalarining muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida onlayn xizmatlar, elektron to'lov tizimlari va CRM platformalaridan foydalanish kengayib, xizmat ko'rsatish samaradorligini oshirmoqda. Bu esa korxonalarning bozordagi ustunligini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasi xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion boshqaruv va marketing strategiyalarini qo'llash yuqori iqtisodiy natijalar berishini ko'rsatmoqda. Xususan, mehmonxona, restoran, transport va moliyaviy xizmatlar sohasida xizmat sifatini oshirish orqali mijozlar soni va daromadlar hajmi ortib bormoqda. Mazkur tadqiqotning maqsadi xizmat ko'rsatish korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishning

zamonaviy usullarini tahlil qilish hamda xorijiy tajribalar asosida samarali boshqaruv mexanizmlarini yoritishdan iborat. So‘nggi yillarda xorijiy mamlakatlarda mehmonxona xizmatlari bozori barqaror rivojlanib bormoqda. Ayniqsa, turizm sohasining kengayishi, xalqaro sayohatlar sonining ortishi va raqamli texnologiyalarning rivojlanishi mehmonxona xizmatlariga bo‘lgan talabni sezilarli darajada oshirdi. Rivojlangan davlatlarda mehmonxona biznesida xizmat sifatini yaxshilash, mijozlarga qulaylik yaratish va innovatsion boshqaruv tizimlarini joriy etish asosiy tendensiyalardan biri hisoblanadi.

Birlashgan Arab Amirliklari, Fransiya va Turkiya kabi davlatlarda mehmonxona xizmatlari yuqori sur‘atlarda rivojlanmoqda (1-jadval). Ushbu mamlakatlarda onlayn bronlash tizimlari, mobil ilovalar va elektron to‘lov xizmatlarining keng qo‘llanilishi mijozlarga qulaylik yaratib, mehmonxonalar bandligi oshishiga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, raqamli marketing va xalqaro reklama strategiyalaridan samarali foydalanish turistlar oqimini ko‘paytirishda muhim omil bo‘lmoqda. Shuningdek,

mehmonxona xizmatlari sohasida “aqlli mehmonxona” (smart hotel) tizimlari keng joriy qilinmoqda. Bunda sun’iy intellekt, avtomatlashtirilgan boshqaruv, robotlashtirilgan xizmatlar hamda kontaktsiz xizmat ko‘rsatish texnologiyalaridan foydalanish xizmat sifatini oshirmoqda. Natijada mijozlar qoniqish darajasi ortib, mehmonxona korxonalarining raqobatbardoshligi kuchaymoqda. Xorijiy tajriba shuni ko‘rsatadiki, mehmonxona xizmatlari bozorida muvaffaqiyatga erishish uchun xizmat sifati, innovatsion texnologiyalar, marketing strategiyalari va malakali kadrlar muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli ko‘plab davlatlarda mehmonxona infratuzilmasini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish jarayonlariga katta e‘tibor qaratilmoqda.

1-jadval ma’lumotlari mehmonxona xizmatlari bozorida xorijiy davlatlar tajribasi barqaror o‘shish tendensiyasiga ega ekanligini ko‘rsatadi. Ayniqsa, turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, raqamli xizmatlarni keng joriy etish va mijozlarga qulay servis yaratish ushbu mamlakatlarning raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilgan.

1-jadval.

Mehmonxona xizmatlari bo‘yicha xorijiy davlatlarning asosiy ko‘rsatkichlari [13, 17, 19].

Mamlakat	Yillar	Mehmonlar soni (mln)	Mehmonxonalar bandligi (%)	Turizm daromadi (mlrd \$)	Mehmonxona xizmatlari o‘sishi (%)
Birlashgan Arab Amirliklari	2022	21	68	32	17
	2023	24	74	38	23
	2024	28	81	45	29
Turkiya	2022	44	62	46	14
	2023	51	71	54	21
	2024	58	79	63	27
Fransiya	2022	79	73	58	12
	2023	84	78	66	18
	2024	91	84	74	24

Birlashgan Arab Amirliklarida 2022-2024-yillar davomida mehmonlar soni 21 milliondan 28 million nafarga oshgan. Shu bilan birga, mehmonxonalar bandlik darajasi 68 foizdan 81 foizga yetgan. Bu holat mamlakatda xalqaro turizm markazlari, zamonaviy mehmonxonalar va raqamli bronlash tizimlarining rivojlanganligi bilan izohlanadi. Turizm daromadlarining 32 milliard dollardan 45 milliard dollarga oshgani xizmat ko'rsatish sifatining yuqori darajada tashkil etilganini ko'rsatadi. Mehmonxona xizmatlari o'sish sur'atining 29 foizga yetishi esa sohada innovatsion boshqaruv va marketing strategiyalarining samarali qo'llanilayotganidan dalolat beradi.

Turkiyada ham mehmonxona xizmatlari bozorida sezilarli o'sish kuzatilgan. Mehmonlar sonining 44 milliondan 58 million nafarga oshishi mamlakatning turistik salohiyati yuqori ekanligini ko'rsatadi. Mehmonxonalar bandligi 62 foizdan 79 foizga yetgani esa xizmatlarga bo'lgan talabning ortganini bildiradi. Bundan tashqari, turizm daromadlari 46 milliard dollardan 63 milliard dollarga ko'paygan. Bu natijalar Turkiyada xizmat sifati, transport qulayligi va xalqaro turizm marketingining samarali tashkil etilgani bilan bog'liq.

Fransiya ko'rsatkichlari tahlili shuni ko'rsatadiki, ushbu davlat jahon turizm bozorida yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. 2024-yilda mehmonlar sonining 91 million nafarga yetishi mamlakatning tarixiy obidalari, madaniy turizmi va yuqori servis sifati bilan izohlanadi. Mehmonxonalar bandligi 84 foizga yetgani xizmat ko'rsatish tizimining samaradorligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, turizm daromadlarining 74 milliard dollarga yetishi Fransiyada

turizm va mehmonxona biznesi iqtisodiyotning muhim daromad manbalaridan biri ekanligini tasdiqlaydi.

Undan tashqari, xorijiy mamlakatlarda restoran va umumiy ovqatlanish xizmatlari sohasi xizmat ko'rsatish iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Aholi turmush darajasining oshishi, urbanizatsiya jarayonlarining kuchayishi hamda iste'molchilarning qulay va tezkor xizmatlarga bo'lgan talabi ushbu sohaning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. So'nggi yillarda restoran xizmatlarida raqamli texnologiyalarni qo'llash asosiy tendensiyaga aylandi. Xususan, AQSH, Yaponiya va Janubiy Koreya kabi davlatlarda onlayn buyurtma tizimlari, mobil ilovalar va elektron to'lov xizmatlaridan keng foydalanilmoqda (2-jadval). Bu esa xizmat ko'rsatish tezligini oshirib, mijozlarga qo'shimcha qulaylik yaratmoqda. Jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2022-2024-yillarda restoran va umumiy ovqatlanish xizmatlarida raqamlashtirish darajasi barcha davlatlarda barqaror oshgan. AQSHda onlayn buyurtmalar ulushi 48 foizdan 75 foizga yetib, raqamli xizmatlarga talab yuqori ekanligini ko'rsatmoqda. Janubiy Koreyada robotlashtirilgan xizmatlar ulushi 22 foizdan 49 foizga oshib, innovatsion texnologiyalar keng joriy etilayotganini bildiradi. Yaponiyada mijozlar qoniqish darajasi 92 foizga yetgani xizmat sifati va servis madaniyatining yuqori darajada rivojlanganini ko'rsatadi. Singapurda esa elektron to'lovlar ulushi 57 foizdan 83 foizga oshib, restoran xizmatlarining to'liq raqamlashtirilayotganini tasdiqlaydi. Umuman, zamonaviy texnologiyalar va mijozlarga qulay xizmatlar ushbu davlatlarda restoran biznesining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

2-jadval.**Restoran va umumiy ovqatlanish xizmatlari bo'yicha xorijiy davlatlarning asosiy ko'rsatkichlari [7, 13, 16].**

Mamlakat	Yillar	Onlayn buyurtmalar ulushi (%)	Robotlashtirilgan xizmatlar (%)	Mijozlar qoniqish darajasi (%)	Elektron to'lovlar ulushi (%)
AQSH	2022	48	18	81	72
	2023	61	26	85	79
	2024	75	34	89	87
Janubiy Koreya	2022	41	22	83	68
	2023	54	35	87	76
	2024	69	49	91	84
Yaponiya	2022	39	17	84	65
	2023	51	25	88	73
	2024	63	33	92	81
Singapur	2022	52	20	86	57
	2023	66	31	90	69
	2024	78	43	94	83

Bugungi kunda bank va moliyaviy xizmatlar sohasi raqamli iqtisodiyotning eng jadal rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xorijiy mamlakatlarda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi bank xizmatlarining sifati, tezkorligi va qulayligini sezilarli darajada oshirmoqda. Ayniqsa, mobil banking, internet banking va elektron to'lov tizimlarining rivojlanishi mijozlarga masofadan turib moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish imkoniyatini yaratmoqda. So'nggi yillarda Singapur, Buyuk Britaniya, Xitoy va Janubiy Koreya kabi davlatlarda raqamli bank xizmatlaridan foydalanish darajasi yuqori sur'atlarda o'smoqda. Mobil banking foydalanuvchilari sonining ortishi va onlayn tranzaksiyalar hajmining kengayishi bank tizimida raqamlashtirish jarayonlarining jadallashayotganini ko'rsatadi. Bu esa xizmat ko'rsatish xarajatlarini kamaytirish bilan birga, mijozlarga qulay va tezkor xizmatlarni taqdim etishga

xizmat qilmoqda. Shuningdek, fintech texnologiyalarining rivojlanishi moliyaviy xizmatlar bozorida muhim tendensiyalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Xususan, sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyalari va avtomatlashtirilgan to'lov tizimlari bank xizmatlarining xavfsizligi hamda samaradorligini oshirmoqda. Xitoy va Singapur kabi davlatlarda fintech kompaniyalarining faol rivojlanishi moliyaviy xizmatlar bozorida raqobat muhitini kuchaytirib, innovatsion xizmat turlarining paydo bo'lishiga olib kelmoqda (3-jadval). Xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, bank va moliyaviy xizmatlar sohasida raqobatbardoshlikni oshirish uchun raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, xizmat sifatini yaxshilash va mijozlarga yo'naltirilgan boshqaruv tizimini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Shu sababli ko'plab davlatlarda moliyaviy xizmatlarni raqamlashtirish va innovatsion bank tizimlarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda.

Xorijiy mamlakatlarda bank va moliyaviy xizmatlar bo'yicha asosiy ko'rsatkichlar [7,13,18].

Mamlakat	Yillar	Mobil banking foydalanuvchilari (%)	Onlayn tranzaksiyalar ulushi (%)	Fintech xizmatlari o'sishi (%)	Elektron bank xizmatlari ulushi (%)
Singapur	2022	74	71	28	76
	2023	82	79	36	84
	2024	91	88	45	92
Buyuk Britaniya	2022	68	69	24	73
	2023	76	77	31	81
	2024	85	86	39	89
Xitoy	2022	63	66	26	70
	2023	72	74	34	79
	2024	81	83	45	88
Janubiy Koreya	2022	66	70	22	74
	2023	75	78	30	82
	2024	84	87	41	90

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, 2022-2024-yillar davomida xorijiy mamlakatlarda bank va moliyaviy xizmatlar sektorida raqamli transformatsiya jarayonlari sezilarli darajada jadallashgan. Ayniqsa, mobil banking, onlayn tranzaksiyalar va elektron bank xizmatlaridan foydalanish ko'rsatkichlarining o'sishi moliyaviy xizmatlar bozorida innovatsion texnologiyalarning ustuvor ahamiyat kasb etayotganini namoyon etadi.

Singaporda mobil banking foydalanuvchilari ulushining 91 foizga yetishi mamlakat moliya tizimining yuqori darajada raqamlashtirilganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, elektron bank xizmatlari ulushining muntazam ortib borishi bank xizmatlarini masofaviy shaklda tashkil etish samaradorligini oshirgan.

Buyuk Britaniyada onlayn tranzaksiyalar hajmining barqaror o'sishi aholining elektron to'lov tizimlariga bo'lgan ishonchi ortayotganini anglatadi. Bu esa bank xizmatlari tezkorligi va

qulayligining oshishi bilan bevosita bog'liqdir.

Xitoyda fintech xizmatlari o'sish sur'atining yuqori darajada kuzatilishi raqamli iqtisodiyotning moliyaviy sektor rivojlanishiga kuchli ta'sir ko'rsatayotganidan dalolat beradi. Mamlakatda sun'iy intellekt va mobil to'lov platformalarining keng qo'llanilishi moliyaviy xizmatlar sifatini sezilarli darajada yaxshilagan.

Janubiy Koreyada esa elektron bank xizmatlari va mobil texnologiyalardan foydalanish ko'rsatkichlarining oshishi bank tizimida innovatsion boshqaruv mexanizmlarining samarali joriy etilganini ko'rsatadi. Umuman, tahlil natijalari raqamli texnologiyalar bank va moliyaviy xizmatlar sohasida raqobatbardoshlikni oshirish, xizmat sifatini yaxshilash hamda mijozlarga qulaylik yaratishda muhim omil ekanligini bildiradi.

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Shu

sababli korxonalarda xizmat sifati, etadi. Mazkur model xizmat ko'rsatish innovatsion boshqaruv, raqamli korxonalarining samaradorligini oshirish texnologiyalar va marketing va bozordagi ustunligini strategiyalarini o'zaro integratsiyalashtirish mustahkamlashga qaratilgan asosiy holda qo'llash muhim ahamiyat kasb yo'nalishlarni o'z ichiga oladi (1-rasm).

1-rasm. Xizmat ko'rsatish korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishning zamonaviy modeli

Xulosa. Olib borilgan tadqiqot natijalari xizmat ko'rsatish korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirish zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqot davomida xizmat sifati, innovatsion boshqaruv, raqamli texnologiyalar va marketing strategiyalarining xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyati samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslandi.

Tahlillar natijasida xorijiy mamlakatlarda mehmonxona, restoran

hamda bank va moliyaviy xizmatlar sohasida raqamlashtirish jarayonlari jadal rivojlanayotgani aniqlandi. Xususan, mobil ilovalar, elektron to'lov tizimlari, onlayn xizmatlar va avtomatlashtirilgan boshqaruv texnologiyalaridan keng foydalanish xizmat ko'rsatish sifati hamda mijozlar qoniqish darajasining oshishiga xizmat qilmoqda. Bu esa korxonalarning bozordagi raqobat ustunligini mustahkamlashda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shuningdek, xizmat ko'rsatish korxonalarida mijozlarga yo'naltirilgan

boshqaruv tizimini shakllantirish, xizmat sifatini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish va innovatsion texnologiyalarni amaliyotga keng joriy etish zarurligi asoslab berildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xizmat ko'rsatish korxonalarining barqaror rivojlanishi va iqtisodiy samaradorligini ta'minlash bevosita raqamli transformatsiya jarayonlari hamda zamonaviy boshqaruv mexanizmlarining samarali qo'llanilishiga bog'liqdir. Kelgusida xizmat ko'rsatish korxonalarida sun'iy intellekt texnologiyalari, raqamli marketing va innovatsion servis xizmatlarini rivojlantirish orqali ularning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini yanada oshirish mumkin.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Drucker P. F. Innovation and Entrepreneurship. -New York: Harper & Row, 1985. -277 p.
2. Kotler P., Keller K. L. Marketing Management. -15th ed. -Harlow: Pearson Education, 2016. -832 p.
3. Lovelock C., Wirtz J. Services Marketing: People, Technology, Strategy. -8th ed. -Boston: Pearson, 2016. -800 p.
4. Porter M. E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. -New York: Free Press, 1985. -557 p.
5. Qosimova M. S. Xizmat ko'rsatish sohasida marketing faoliyatini takomillashtirish. -Toshkent: Iqtisodiyot, 2020. -156 b.
6. Zeithaml V. A., Bitner M. J., Gremler D. D. Services Marketing: Integrating Customer Focus Across the Firm. -New York: McGraw-Hill Education, 2018. -736 p.
7. Asian Development Bank. Digital Services Development in Asia and Pacific. - Manila: ADB Publications, 2023. - 176 p.
8. Dubai Department of Economy and Tourism. Tourism Performance Report 2024 // [Visit Dubai](#)
9. France Tourism Development Agency. Annual Tourism Statistics Report 2024 // [Atout France](#)
10. Japan External Trade Organization (JETRO). Service Industry Trends in Japan 2024 // [JETRO](#)
11. National Restaurant Association. Restaurant Industry Facts 2024 // [National Restaurant Association](#)
12. Republic of Türkiye Ministry of Culture and Tourism. Tourism Statistics 2024 // [GoTürkiye](#)
13. Singapore Department of Statistics. Digital Payment Statistics 2024 // [SingStat](#)
14. Statista Research Department. Global Online Food Delivery Market Report 2024 // [Statista](#)
15. United Nations World Tourism Organization (UNWTO). International Tourism Highlights 2024 Edition. - Madrid: UNWTO, 2024. - 198 p.
16. World Bank. Digital Development Report 2024. - Washington DC: World Bank Publications, 2024. - 284 p.
17. World Travel & Tourism Council (WTTC). Economic Impact Report 2024. - London: WTTC Publications, 2024. - 214 p.

CONTENTS

1	Arabov Nurali Uralovich	4-12
	XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RISK LARNING SHAKLLANISHI: SABABLARI, TURLARI VA YO'NALISHLARI	
2	Мухсинова Парвина Абулкосимовна, Шоххусайнзаде Шохруз	13-25
	МЕХАНИЗМЫ ПРОСТРАНСТВЕННОЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОМЫШЛЕННОЙ СИСТЕМЫ РЕГИОНА	
3	Turdibekov Xasan Ibragimovich	26-32
	TURIZMNI STRATEGIK RIVOJLANTIRISHNING HORIJ TAJRIBASI	
4	Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	33-38
	RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA XIZMATLAR SIFATINI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	
5	Tileuov Erkinbay Muratbaevich	39-46
	RAQAMLI IQTISODIYOTDA INSON KAPITALINI BOSHQARISH TAMOIYILLARI VA USULLARI	
6	Х.А.Абдукадырова	47-53
	ОЦЕНКА НЕДВИЖИМОСТИ В РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ПУТИ ЕЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	
7	Ахмедова Азиза Тохировна	54-58
	СИСТЕМА ИННОВАЦИОННОГО СТРАТЕГИЧЕСКОГО ФИНАНСОВОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ	
8	Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	59-65
	IQTISODIYOTDA BARQAROR RIVOJLANISH NAZARIYASI VA UNING AMALIY TATBIQLARI	
9	Ibragimov Sardorbek Xusanovich	66-70
	TURIZMDA OMMAVIY TADBIRLARNI O'TKAZISHDA INSON RESURSLARINING AHAMIYATI	
10	Axmedov Sanjar Temur o'g'li	71-76
	XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH USULLARI VA BOSQICHLARI	
11	Ergashev Shoxrux Axtamovich	77-83
	YANGI O'ZBEKISTONDA AHOLI O'SISH STATISTIKASINING AHAMIYATI VA PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	
12	Муродов Шавкат Фарходович	84-90
	ОПТИМИЗАЦИЯ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ СРЕДСТВ В МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	
13	Tursunov Xasan Xolmuminovich, Samiyeva Muxlisa Olim qizi	91-97
	TURISM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA MADANIY MEROS OBYEKTARIDAN FOYDALANISH (RAQAMLASHTIRISH, VIRTUAL TURIZM VA BOSHQALAR)	
14	Toshmurza Raxmanov, Qobulov Dilshod Qodir o'g'li	98-103
	XUSUSIY TADBIRKORLIK KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	
15	Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	104-110
	AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDA BANDLIK SIYOSATINING SAMARADORLIGI	

16	Sultanova Nigina Utkurovna	111-115
	BARQAROR TURIZM MEZONLARI ASOSIDA MEHMONXONA XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASH MODEL	
17	Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	116-124
	XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA ISH BILAN BANDLIK DARAJASINI BAHOLASH USHLBLARI	
18	Amriddinova Muslima Zayniddinovna, Axrorova Munavvar Farxod qizi	125-129
	ELEMENTLARINING O'ZARO MUNOSABATI VA ULARNI SAMARALI QO'LLASH AHAMIYATI	
19	Azizova Nilufar Ikrom qizi	130-135
	XIZMAT KO'RSATISH SOHALARIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI VA AHAMIYATI	
20	Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	136-143
	IJTIMOY XIZMATLAR RIVOJLANISHINING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	
21	Mamirov Zamir Uzoq o'g'li	144-155
	XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI XO'JALIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHGA USHLBIY YONDASHUV	
22	Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	156-161
	MAMLAKATIMIZDA TURIZMNING RIVOJLANISH HOLATI VA TENDENSIYALARI TAHLILI	
23	Jin Bochen	162-166
	RURAL E-COMMERCE AND TECHNOLOGICAL INNOVATION: LESSONS FROM CHINA AND UZBEKISTAN	
24	Shamsiyev Davlatxon Shuxratxon o'g'li	167-173
	RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDA INVESTITSION DASTURLAR XAVFINI KAMAYTIRISH YO'LLARI	
25	Ye Hanlong	174-178
	SUCCESSFUL EXPERIENCES AND POLICY IMPLICATIONS OF THE SHANGHAI FREE TRADE ZONE FOR DEVELOPING COUNTRIES	
26	Amirov Akmal Mexrojovich, Sayitmurodov Og'abek Farxod o'g'li	179-187
	XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI	
27	Shirov Ravshan Izatullayevich	188-199
	РАЗВИТИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НА ТУРИСТИЧЕСКОМ РЫНКЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	
28	Abduvaliyev Abdurahim Salim o'g'li	200-205
	RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING GASTRONOMIK TURIZM RIVOJIGA TA'SIRI VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA)	
29	Zhang WenRui	206-210
	THE ROLES OF VENTURE CAPITAL AND ANGEL INVESTMENT IN INNOVATION FINANCING (EXPANDED)	
30	Abdumajitov Baxtiyor Dustbek o'g'li	211-216
	RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORAT EKOTIZIMI VA TADBIRKORLIK IMKONIYATLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	